

۱۳۵۷۲۵۵

نقض حریم خصوصی در

ارتباطات الکترونیکی

فرهاد رشوند

www.ketab.ir

سرشناسه : رشوند، فرهاد، ۱۳۵۴-
 عنوان و نام : نقض حریم خصوصی در ارتباطات الکترونیکی
 پدیدآور
 مشخصات نشر : تهران: نشر تی آرا، ۱۳۹۴
 مشخصات : ۱۱۳ ص.
 ظاهری
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۰-۲۸-۳
 شماره : ۳۸۳۳۵۷۵
 کتابشناسی
 ملی

انتشارات :
 عنوان کتاب: : نقض حریم خصوصی در ارتباطات الکترونیک
 مؤلف: : فرهاد رشوند
 نظارت فنی و صفحه آرایی: : دانشجویان
 طراح جلد: : زهره روزبهانی
 چاپ و صحافی: : دانشجویان
 نوبت چاپ: : اول ۱۳۹۴
 شمارگان: : ۵۰۰
 شابک: : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۰-۲۸-۳
 قیمت: : ۸۰۰۰۰ ریال
 نشانی: : تهران، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ ظروفی، ط ۶، پ ۶
 تلفن/نمابر: : ۰۲۱-۶۶۹۷۱۳۰۸
 پایگاه اینترنتی/ایمیل: : Teeara.pub@gmail.com

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

۷.....	پیشگفتار.....
۱۰.....	مقدمه.....
۱۵.....	حریم خصوصی و جامعه اطلاعاتی.....
۱۸.....	چند تعریف متفاوت حریم خصوصی.....
۲۲.....	حریم خصوصی در اسناد بین الملل.....
۲۹.....	قلمرو حریم خصوصی.....
۳۲.....	انواع حریم خصوصی.....
۳۲.....	۱- حریم خصوصی ارضی.....
۳۳.....	۲- حریم خصوصی اطلاعاتی.....
۳۴.....	۳- حریم خصوصی ارتباطاتی.....
۳۸.....	حریم خصوصی فضای سازی از نظر قانون.....
۳۸.....	مسئولیت مدنی کاربران.....
۳۹.....	مسئولیت مبتنی بر تقصیر.....
۴۱.....	مسئولیت مطلق.....
	مسئولیت ارائه کنندگان خدمات نسبت به خسارات ناشی از
۴۳.....	عدم نظارت بر داده محتوا.....
۴۴.....	عدم مسئولیت.....
۴۶.....	مسئولیت مبتنی بر تقصیر.....
۴۶.....	قانون حق نشر در هزاره دیجیتالی.....
۴۹.....	مسئولیت مطلق.....
	مسئولیت ارائه کنندگان خدمات در قابل حملات به سیستم‌ها و
۴۹.....	داده‌ها.....
۵۰.....	انتساب مسئولیت.....

۵۲		مسئولیت دارندگان و مدیران وب سایت‌ها
۵۳		بند اول: ایراد خسارت از طریق ویروس های رایانه‌ای
۶۰		بند دوم: نقض حقوق مؤلف در اینترنت
۶۱		۱- تعریف حقوق مؤلف
۶۲		۲- مصادیق نقض حقوق مؤلف در اینترنت
۶۲		۱-۲- نقض حقوق مؤلف توسط رساها
۶۶		۲-۲- نقض حقوق مؤلف توسط سازندگان وب سایت ها
۶۷		۳- ارائه داده منصفانه
۶۹		بند سوم: نقض علان تجارتی در اینترنت
۶۹		الف-تعریف علان تجاری
۷۰		ب- مصادیق نقض علان تجاری در اینترنت
۷۳		بند چهارم: مسئولیت مدنی ناشی از لینک های غیرمجاز
۷۳		الف-تعریف و اهمیت لینک
۷۴		ب-مصادیق لینک های غیرمجاز
۷۶		۱- آثار اشتقاقی
۷۷		۲- جازدن اثر دیگری به نام خود
۷۸		۳- هتک حرمت
۷۸		۴- نقض علان تجارتی
۷۸		نتیجه گیری و پیشنهادات
۸۱		عوامل توجیه کننده نقض حریم خصوصی
۹۲		اهمیت و ضرورت بحث مسئولیت مدنی در ارتباطات الکترونیکی
۹۷		امنیت و حریم خصوصی در فضای مجازی
۱۰۱		موضوع حریم خصوصی در فضای مجازی
۱۱۱		ردیابی اینترنتی
۱۱۳		نامه های الکترونیکی ناخواسته

۱۱۴.....	خاتمه
۱۱۷.....	منابع فارسی
۱۱۹.....	منابع انگلیسی

www.ketab.ir

پیشگفتار

فناوری اطلاعات و کاربردهای آن تغییر اساسی در جنبه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی امور زندگی بشر داشته و بیش بینی می شوند. سال ۲۰۳۰ میلادی بیش از ۸۰ درصد فعالیت های بشر در فضای مجازی انجام گیرد. کشورهایی که جهانی شدن را پذیرفته اند و اینترنت را یک اصل جدانشدنی از زندگی با همه واقعیت های مثبت و منفی آن، پذیرفته اند تاثیر پذیری بیشتری از این پدیده داشته اند. کشورهایی که فناوری اطلاعات را کاربردهای آن را محور توسعه خود قرار نداده اند در آینده دچار خسارات سنگین خواهند شد که قابل پیش بینی نیز می باشد. بنابراین پرداختن به ادغام و تاثیر فناوری اطلاعات و کاربردهای آن در زندگی بشر باید مورد توجه قرار گیرد و باید به بسیاری از سوال ها جواب داد که یک مؤلف آن می تواند موضوع همین کتاب باشد که می خواهد جایگاه حریم خصوصی را در این فضای به سرعت در حال تغییر مشخص کند. یکی از واقعیت های مطرح در این زمینه آن است که فناوری، بیشترین تغییر را در مسیر تحول زندگی مردم در عصر حاضر داشته و در آینده نیز عامل اصلی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خواهد بود. انسان فراموشکار که موج تغییرات تاریخی از عصر کشاورزی به صنعت و از عصر صنعت به عصر اطلاعات

را تجربه کرده هنوز یاور ندارد که بعد از عصر اطلاعات نوبت عصر مجازی به عنوان موج چهارم از تغییرات زندگی بشر در آینده نزدیک خواهد بود. در عصر مجازی حضور فیزیکی برای انجام کاری و آموزشی لازم نیست، بلکه تصویر سه بعدی او می‌تواند در هر جای جهان حرکت کند، خرید کند، فیلم ببیند، دانشگاه برود و زندگی روزمره خود را انجام دهد. در حالی که از نظر فیزیکی در منزل خود می‌باشد، شاید پذیرش و باور به رسیدن به عصر مجازی، مانند پذیرش و باور به عصر اطلاعات و اینترنت امروز سخت است، اما شواهد نشان می‌دهد که بسترهای توسعه فضای مجازی در حال سحار گیری است و رسیدن به آن کم‌کم در حال پذیرفته شدن است.

سؤال اساسی امروز و فردا این است که جایگاه "حریم خصوصی در فضایی مجازی" چگونه خواهد بود، چگونه می‌توان برای حفظ حریم خصوصی انسان راهکارهای مناسب را یافت. نقش حاکمیت برای حفظ حریم خصوصی مردم در فضای مجازی چگونه خواهد بود؟ آیا فقط کاربران عادی فضای مجازی هستند که حریم خصوصی و حریم خصوصی را نقض می‌کنند و یا دولت‌ها نیز برای حفظ حاکمیت کشور از تمامی ابزارهای معقول و متعارف بهره می‌گیرند تا حریم خصوصی کاربران فضای مجازی را حفظ کنند و گاهی حریم خصوصی و حقوق شهروندی را نقض می‌کنند؟ کشورهای نقض کننده حقوق شهروندی فضای مجازی، به نام قانون، نظم عمومی و امنیت ملی حریم خصوصی شهروندان محدودیت دسترسی بوجود می‌آورند و به محتوای اطلاعات شهروندان سر می‌زنند. طرح چنین مسائلی باعث شده تا بحث حریم خصوصی در فضای مجازی به یکی از پرچالش‌ترین موضوعات مطرح در جهان مطرح شود.

در ایران هنوز به صورت جدی کاربردهای اساسی فناوری اطلاعات محور توسعه کشور قرار نگرفته و شاید بحث حریم خصوصی شهروندان در دستور کار جدی مسئولین نباشد. به همین دلیل باید با برگزاری همایش‌ها، سمینارها و سخنرانی‌ها از یک سویی و تولید و انتشار کتاب‌ها و مقالات از سویی دیگر فضای لازم را برای توجه مردم و مسئولین تصمیم ساز به موضوع مهم حریم خصوصی شهروندان در فضای مجازی جلب کرد.

اینجانب به عنوان یک شهروند تشکر خود را از همه کسانی که در حوزه حریم خصوصی شهروندان در فضای مجازی کار فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی می‌نمایند اعلام کرده، به صورت ویژه از نویسنده محترم این کتاب که از سرسوری و توجه دادن به اهمیت این موضوع در کشور نسبت به تالیف کتاب همت نمودند سپاسگزارم.

علی اکبر لایلی

استاد دانشگاه علم و صنعت ایران

پدر فناوری اطلاعات ایران

مقدمه

امروزه نظر به تبعات زیاد مالی و اقتصادی روابط اقتصادی و اجتماعی و انجام این امور از طریق ارتباطات الکترونیکی شناخت این روابط و بررسی عمومی و قانونی این امر از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

همگام با توسعه روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات مسایل حقوقی جدید در ارتباط با این حوزه مطرح شده است که موجب تحول حقوقی در تمام قانون گذاری کشورها و در رویه های قضایی و دکترین حقوقی شده است. مسایل حقوقی مرتبط با این حوزه متعدد و ابعاد وسیع داشته و توجه حقوقدانان و محاکم و قانونگذاران کشورهای مختلف را به خود معطوف داشته است بنابراین جهت رسیدن به این مسائل و تطبیق قوانین کشورهای مختلف می تواند راهنمایی بر حل مشکلات و کاستی های شناختی افراد در این زمینه گردد. در پژوهش حاضر ابتدا به بررسی حریم خصوصی و شاخه های آن پرداخته می شود، سپس ارکان مختلف آن ذکر می شود. مسئولیت مدنی به طور مجزا و سپس مسئولیت مدنی نقض حریم خصوصی به طور مفصل بررسی می شود و پیوند آنها با ارتباطات الکترونیکی مورد بحث واقع می شود.

وضع قانون حمایت از حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی در سال ۱۹۸۴ در آمریکا نشانگر این است که توجه و اهمیت به تخطی از این حریم تلاشی بوده است تا از هرگونه افشای اجباری اطلاعات الکترونیکی جلوگیری شود و برای حمایت از حریم افراد قوانین و مجازات هایی تعیین شد که در عرصه دیجیتالی نوین بوده است. به طوری که هدف عمده این قانون «ایجاد توازن عادلانه بین انتظارات شهروندان از حریم

خصوصی و نیازهای مشروع اجرای قانون» (قانون ECPA) ذکر شده است. با پیشرفت فن آوریهای اطلاعاتی و سهم آن در اقتصاد آمریکا روشن شد که کنگره آمریکا تلاش بسیار مضاعفی به عمل آورده بود تا بتواند از تخطی از حریم خصوصی در زمینه فن آوریهای اطلاعاتی ممانعت کند. یکی دیگر از اهداف کنگره در وضع این قوانین تشویق گسترش فن آوری ارتباطات نوین بود اما به زودی متوجه شدند که صرف کنندگان به فناوریهای نوین اعتمادی ندارند. (بکویت بار ۲۰۱۱). به گذشت زمان و پیشرفت فن آوری های ارتباطی ورود به حریم خصوصی را با گسترانی مواجه ساخته است که از نظر حقوقی مسئولیت مدنی را در بر خود جای میدهد.

مسئولیت مدنی به معنای این حقوقي به جبران ضرر و زیان است که شخص به دیگری وارد نموده است و این ورود زیان ممکن است با فعل یا ترک فعل محقق گردد.

حریم خصوصی از جمله حقوقی است که انسانها به دلیل نیازهای شخصی از یک طرف به آن وابسته اند و از طرف دیگر به دلیل ضرورت زندگی جمعی مکلف اند این حق را نسبت به دیگران به رسمیت بشناسند. ویلیام پیفاف می گوید: خودکامگی عبارت است از توهین به حریم شخصی.

حریم خصوصی از جمله حقوقی است که انسانها به دلیل نیازهای شخصی از یک طرف به آن وابسته اند و از طرف دیگر به دلیل ضرورت زندگی جمعی مکلف اند این حق را نسبت به دیگران به رسمیت بشناسند. اما امروزه با گسترش ابزارهای اطلاع رسانی و استفاده گسترده از اینترنت، این حق به یکی از چالش انگیزترین مسائل حقوق بشر تبدیل

شده است. با توجه به ناشناس بودن کاربران و سهولت استفاده از اینترنت تجاوز به حریم خصوصی افراد به سرعت افزایش یافته و صاحب نظران و دولتمردان را در جهت حمایت از حریم خصوصی افراد سوق داده است. این کتاب ابتدا به تبیین حریم خصوصی، اهمیت، سابقه و مصادیق تعرض به آن پرداخته سپس حریم خصوصی در ایران و اسناد بین المللی را مورد بررسی قرار می دهد و در نهایت با ارائه مباحثی پیرامون اینترنت و حریم خصوصی و نیز چگونگی سیاستگذاری و حمایت از این حق به نتیجه گیری در روزه مذکور، می انجامد (بروجردی، مهدخت ۱۳۸۳).

حریم خصوصی از جمله حقوقی است که انسان ها به دلیل نیازهای شخصی از یک طرف و از طرف دیگر به دلیل ضرورت زندگی جمعی مکلفند که این حق را نسبت به دیگران به رسمیت بشناسند. اما امروزه با گسترش ابزارهای اطلاع رسانی رایج شده است. از اینترنت این حق به یکی از چالش برانگیزترین مسائل حقوقی در تبدیل شده است. با توجه به ناشناس بودن کاربران و سهولت استفاده از اینترنت تجاوز به حریم خصوصی افراد به سرعت افزایش یافته و صاحب نظران و دولتمردان را در جهت حمایت از حریم خصوصی صدق داده است. به روزه نقض حریم خصوص با شعارهایی مانند « همه کس حق دارند که... » یا « آزادی بیان » توجیه می شود. از همین رو بسیاری از کشورها در صدد جلوگیری از آن برآمدند. سیستم حقوقی فرانسه هم در صدد برآمدن قانون جامعی را مدون سازد که بتواند از این حریم حمایت کند. ماده ۹ این قانون عنوان قانون مدنی و شکل گیری حقوق حریم خصوصی عنوان گرفته و تصریح می کند: احترام و رعایت حریم خصوصی با اصول کلی مسئولیت مدنی تضمین می گردد (قانون حمایت از حریم خصوصی

فرانسه) و سال‌ها بعد مجازات‌های را در تخطی از حریم خصوص تعیین کرد که در جای خود بحث خواهد شد.

اما این مسئله در انگلستان چنان شدت گرفت که دولت مجبور شد در سال ۲۰۱۱ اصلاحیه جدیدی به قانون سال ۲۰۰۳ اضافه کند و اختیارات کمیسیونرها را نسبت به تعیین مجازات بیشتر کند. این اصلاحیه مختص نقض حریم خصوصی در ارتباطات الکترونیکی بود. در این اصلاحیه کمیسیونرها جریمه نقدی را برای هرگونه آسیب ناشی از نقض حریم خصوصی ارتباطات الکترونیک پانصد هزار پوند تعیین کردند. این مسئله بیانگر ناکارآمدی این قوانین و عدم توانایی جلوگیری از نقض حریم خصوصی در عرصه ارتباطات الکترونیکی است.

در مطالعه احکام مسئولیت مدنی دو رویکرد کلی وجود دارد: گاهی احکام مسئولیت مدنی به عنوان مجموعه‌ای که در برابر احکام مسئولیت کیفری، مسئولیت اداری، مسئولیت تضابطی و سایر انواع مسئولیت‌ها قرار می‌گیرد مورد توجه است که در این صورت، قواعد کلی حاکم بر مسئولیت مدنی صرف نظر از انواع افعال زیانبار که احتمال تحقق دارند مورد مطالعه قرار می‌گیرند. از این قواعد می‌توان به «قواعد عمومی مسئولیت مدنی» تعبیر کرد. اما گاهی رویکرد حقوق‌دانان یا پژوهشگر به احکام مسئولیت مدنی بدان جهت است که می‌خواهند قواعد عمومی مسئولیت مدنی را بر مصداق‌های خاصی از افعال یا فعالیت‌های زیانبار اعمال کنند. برای مثال، درصدد آن است که بداند قواعد عمومی مسئولیت مدنی در مورد خطاهای پزشکی، معماری، وکالت، قضاوت، روزنامه‌نگاری و سایر فعالیت‌های انسانی چه تغییر و تحولاتی پیدا می‌کند.

اگر در قواعد عمومی مسئولیت مدنی چند نظریه مهم درباره مبنای مسئولیت مدنی وجود دارد، کدام مبنای مقتضیات حرفه پزشکی یا معماری یا وکالت یا قضاوت و یا روزنامه نگاری سازگار است. در این رویکرد، به جای عنوان قواعد عمومی، عناوین «حقوق اعمال نامشروع زیانبار»، «مسئولیت مدنی ناشی از خطای حرفه ای» یا «مسئولیت های مدنی» اعمال می شود تا نشان دهد که منظور قواعد خاص حاکم بر هر یک از فعالیت های حرفه ای زیانبار است.